

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2000/48
Karar Sayısı : 2002/36
Karar Günü : 20.3.2002
R.G. Tarih-Sayı :01.06.2002-24772

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Bolvadin Sulh Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 4.4.1929 günlü ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 3206 sayılı Yasa'yla değiştirilen 163. maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Sanık hakkında, müessir fiil ve tehdit suçlarını işlediği belirtilerek Türk Ceza Kanunu'nun 456. maddesinin dördüncü fıkrası ile 191. maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılması için açılan davada, iddianamede isnat olunan suç oluşturulan eylemin neden ibaret olduğunun belirtilmemesi karşısında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 163. maddesinin dördüncü fıkrasını Anayasa'ya aykırı bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

İtiraz konusu kuralı da içeren 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 163. maddesi şöyledir:

"MADDE 163- (3206 S.K. ile değişik) Yapılan hazırlık tahkikatı sonunda, toplanan deliller kamu davasının açılmasına yeterli ise Cumhuriyet savcısı mahkemeye bir iddianame vermek suretiyle kamu davasını açar.

İddianamede sanığın açık kimliği, isnat olunan suçun neden ibaret olduğu, suçun kanuni unsurlarıyla uygulanması gereken kanun maddeleri, deliller ve duruşmanın yapılacağı mahkeme gösterilir.

Asliye ve ağır ceza mahkemelerine ait işlerde, hazırlık tahkikatının verdiği esaslı neticeler dahi iddianameye yazılır.

Cumhuriyet savcısının sulh ceza mahkemesinin görevine giren işler için düzenleneceği iddianamede, sanığın açık kimliğini, uygulanması gereken kanun maddesini ve esaslı delilleri göstermesi yeterlidir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralları şunlardır:

1- "MADDE 13.- Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

2- "MADDE 36.- Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Mustafa BUMİN, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU ve Ahmet AKYALÇIN'ın katılımlarıyla 8.9.2000 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen yasa kuralıyla aykırılık savına dayanak yapılan Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun itiraz konusu 163. maddesinin dördüncü fıkrasında, sulh ceza mahkemesinin görevine giren suçlar için düzenlenen iddianamelerde sanığın açık kimliğinin, uygulanması gereken yasa maddesinin ve esaslı kanıtların gösterilmesinin yeterli olduğu belirtilmiştir.

Asliye ve ağır ceza mahkemelerinin görevine giren işlerde, isnat olunan suçun kanuni unsurlarının neden ibaret olduğu ve hazırlık tahkikatı sonucu ulaşılan esaslı neticelerin iddianameye yazılması öngörüldüğü halde sulh ceza mahkemesinin görevine giren işler için düzenlenen iddianamelerde böyle bir zorunluluk getirilmemiştir.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, savunma hak ve özgürlüğünün adil yargılamanın vazgeçilmez bir koşulu olduğunu, savunmanın sonuçta kararın doğru olarak verilmesini sağlayacağını, kimi suçların yargılanmasında, iddianamede olaya ve isnadın nedenine yer verilmeksizin dava açılmasına olanak tanımanın savunma hakkının sınırlanması anlamına geleceğini, bunun ise Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırılık oluşturduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan yararlanarak yargı organları önünde davacı ya da davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

Savunma hakkı, Anayasa'nın "Kişinin Hakları ve Ödevleri"ni belirleyen ikinci bölümünde yer alan, temel haklardandır. Adalet kavramı ve yargılama işlevi, birbirini tamamlayan, birbirinden ayrılamaz sav, savunma, karar üçlüsünden oluşan yargıyla yaşama geçmektedir. Yargılama süresince, savunma hakkının sanık için yararı ve gereği tartışma

götürmez. Sanık suçlu olduğu henüz bilinmeyen fakat suçlu olduğu sanılan, yoğun kuşku altında bulunan kimsedir. Bu kuşkunun giderilebilmesi için savunma hakkının tam ve eksiksiz olarak kullanılması gerekir. Masumiyet karinesinden hareketle savunma, hak arama özgürlüğünün ve adil yargılamanın vazgeçilmez bir koşuludur.

Her sanık, kendisine yöneltilen bir suçlamaya karşı isnadın nedeni ve hukuki niteliğini, hangi suç işlediğini, suçu oluşturan hangi eylemden sorumlu tutulduğunu bilmek hakkına sahiptir. Bunları bilmeyen sanığın kendisini yeterince savunamayacağı açıktır.

Kaldı ki, "İnsan Haklarına ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme"nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) 6. maddesinin üçüncü bendinde de, sanığın, kendine yönelik isnadın mahiyet ve sebebinden en kısa zamanda anladığı bir dille ve ayrıntılı olarak haberdar edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Temel hak ve özgürlüklerin anayasal güvenceye bağlanmasının yanısıra bunların etkin ve amacına uygun olarak kullanılmasını sağlayacak olanakların getirilmesi hukuk devleti olmanın bir gereğidir.

Anayasa'nın 13. maddesinde, "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir.

İtiraz konusu kuralla, sulh ceza mahkemesine gönderilen iddianamelerde, asliye ve ağır ceza mahkemelerine gönderilen iddianamelerden farklı olarak sanığa yüklenen eylemin ve bunun hukuksal niteliğinin belirtilmesi zorunluluğu aranmayarak bir sınır getirilmiş, savunma hakkının gerektiği şekilde, etkin ve amacına uygun olarak kullanılması zorlaştırılmıştır.

Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması ancak ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olup, Anayasa'nın 36. maddesinde böyle bir sınırlandırma öngörülmemiştir.

Niteliği ne olursa olsun kişiye yöneltilen bir suçlamaya karşı savunma hakkının sağlanması bakımından suçların hafif ya da ağır veya sulh, asliye ve ağır cezalı olması gibi bir ölçüye göre farklılık oluşturulması kabul edilemez.

Bu nedenlerle kural Anayasa'nın 36. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

VI- SONUÇ

4.4.1929 günlü, 1412 sayılı "Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu"nun 3206 sayılı Yasa ile değiştirilen 163. maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 20.3.2002 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2000/48
Karar Sayası : 2002/36

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Samia AKBULUT
Üye	Üye	Üye
Yalçın ACARGÜN	Sacit ADALI	Fulya KANTARCIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Rüştü SÖNMEZ	Ertuğrul ERSOY	Tülay TUĞCU
Üye		Üye
Ahmet AKYALÇIN		Enis TUNGA